

Má»1 cÃ³ thá»f Ä'Ä³ng vai trÃ² 'Ä'á»'i trá»ng' á»Y chÄçu Ä•?

27/12/2009 01:50 by Ä•Ä-nh Ng&Atil

Hiá»tá»j, sá»± thay Ä'á»i thá»f hiá»tá»n rã rang hÆjìn so vá»i thá»i cá»sa bá»t ká»³ ngÆ°á»i tiá»n nhiá»tá»m nào, và viá»t chính quyá»n Obama sá»½ lá»± chá»n nhÆ° thá»j nào Ä'á»f góp phá»n Ä'á» (nh hình sá»± trá»—i dá»y cá»sa châu Á trong ná»-a Ä'á»su cá»sa thá»j ká»· 21 có á»nh hÆ°á»Yng quan trá»ng tá»i tÆ°Æjng lai cá»sa chính nÆ°á»c Má»1 vá»i vai trò là cÆ°á»ng quá»c.

Lá»n Ä'á»su tiên trong lá»ch sá»- thá»j giá»i, ba khu vá»±c lá»n - Bá»c Má»1, châu Âu lá»±c Ä'á»a, và Ä»ng Ä - á»Y trên cùng chiá»n tuyá»n. Má»1 Ä'á» dá»n quá trình tái thá»j tá» Ä'á»c và Nhá»t sau chiá»n tranh thá»j giá»i thá»c hai. Ká»t quá»c cuá»i cùng cá»sa viá»t hình thành Liên minh châu Âu và sá»± trá»—i dá»y cá»sa châu Á trong ná»-a thá»j ká»· qua cÃng Ä'Æ°á»c há»— trá» Ä'á»ng ká»f bá»Y hai nhân tá»' quan trá»ng: "chiá»c ô an ninh" cá»sa Má»1 và sá»± má»Y cá»-a cá»sa thá» (trÆ°á»ng này vá»i hàng hóa cá»sa châu Á và châu Âu. Vá»i má»T tá» thá»j giá»i ba cá»±c nhÆ° thá»j, Má»1 và Ä'á»c biá»t là Tá»ng thá»ng Obama giá»· Ä'ây cá»n phá»i tá»p trung vào ba vá»n Ä'á»· chá»s chá»t liên quan tá»i viá»t Ä'á» (nh hình thá»j giá»i) trong ná»-a thá»j ká»· còn lá»j.

TrÆ°á»c há»t, sá»± thá» (nh vÆ°á»ng và á»n Ä'á» (nh vá»· lâu dài cá»sa thá»j giá»i) ngày càng phá»y thuá»T vào vai trò cá»sa châu Á. Ä'á»· này sá»½ lá»j phá»y thuá»T vào bá»n chá»t cá»sa sá»± gá»n ká»t cá»sa Trung Quá»c vào Má»1 và các nÆ°á»c lá»n có á»nh hÆ°á»Yng á»Y châu Á nhÆ° Nhá»t Bá»n, á»n Ä'á»T, Indonesia, Hàn Quá»c và Australia. Trung Quá»c Ä'á» thay thá»j Má»1, trá»Y thành Ä'á»i tác thÆ°Æjng má»j lá»n nhá»t cá»sa các ná»n kinh tá»j hàng Ä'á»su châu Á. NÆ°á»c này cÃng trá»Y nên cá»ng rá»n trong các tuyên bá»' chá»s quyá»n lãnh thá»·, và Bá»c Kinh cÃng sá»m sàng gá»-i há»i quân tá»i nhá»ng má»t trá»n xa hÆjìn.

Các nÆ°á»c châu Á sá»½ không hoàn toàn thoá»i mái vá»i má»T Trung Quá»c ngày càng má»nh má»½ hÆjìn. Các ná»n kinh tá»j thá» (trÆ°á»ng phát triá»f cá»sa khu vá»±c và các nÆ°á»c Ä'ang vÆ°Æjng lên nhanh chóng nhÆ° á»n Ä'á»T, Indonesia Ä'á»· Ä'ang cá»nh giác vá»i má»T Trung Quá»c cá»ng rá»n. Má»1 do Ä'ó có thá»f Ä'óng vai trò há»-i là Ä'á»i trá»ng, ngay cá» khi vá»n há»p tác vá»i Trung Quá»c. Má»c dù Trung Quá»c có tá»m quan trá»ng vá»· thÆ°Æjng má»j, nhÆ°ng Má»1 vá»n có á»Y châu Á nhá»ng thá»c mà Trung Quá»c không có Ä'Æ°á»c: quan há»t an ninh trá»±c tiá»p vá»i nhá»ng nÆ°á»c chá»s chá»t cá»sa khu vá»±c và 5 thá»p ká»· Ä'Æ°á»c sá»± tin cá»-y vá»· chính trá» (á»Y nhiá»· nÆj. Tá»ng thá»ng Obama nên tìm cách tÃfng cÆ°á»ng, hÆjìn là làm yá»u Ä'i, sá»± gá»n ká»t giá»-a Má»1 vá»i các Ä'á»ng minh Thái Bình DÆ°Æjng.

Ä'á»· này sá»½ bao gá»m viá»t làm má»nh thêm các liên minh hiá»tá»n có cá»sa Má»1 á»Y châu Á, tÃfng cÆ°á»ng quan há»t vá»i 10 nÆ°á»c thuá»T Hiá»tá»i Các quá»c gia Ä»ng Nam Á và các giá»...n Ä'àn khu vá»±c khác; và quan há»t trên nhiá»·u phÆ°Æjng giá»tá»n vá»i má»T Trung Quá»c Ä'ang gia tÃfng á»nh hÆ°á»Yng. Vá»i Má»1, ná»u NATO Ä'óng má»T vai trò quan trá»ng trong viá»t duy trì thá» (nh vÆ°á»ng và á»n Ä'á» (nh toàn cá»su sau chiá»n tranh lá»nh thì các Ä'á»ng minh châu Á sá»½ Ä'óng vai trò quan trá»ng tÆ°Æjng Ä'Æ°Æjng trong nhá»ng nÃfm thá»ng tá»j p theo.

Thá»c hai, tá»« quan Ä'á»f cá»sa Má»1 cÃng nhÆ° cá»sa khu vá»±c, má»T trong nhá»ng quan há»t song phÆ°Æjng quan trá»ng nhá»t á»Y Ä»ng Ä là quan há»t Ä'á»i tác Hàn Quá»c-Nhá»t Bá»n. NÃfm tá»i sá»½ Ä'á»nh dá»u 100 nÃfm Triá»·u Tiên dÆ°á»i á»ch thá»±c dân cá»sa Nhá»t. Nhá»ng tranh chá»p lá»ch sá»- lá»n vá»n tá»n tá»j, nhÆ°ng có vá»· quan há»t này Ä'ang hÆ°á»ng vá»· phía trÆ°á»c khi hai bên vá»n cá»' gá»ng há»jng chá»j cÃfng thá»ng rá»i rác trong quan há»t Hàn - Nhá»t Ä'á»f Ä'á»m bá»o má»i quan há»t gá»n gÃi hÆjìn trên các lÃnh vá»±c chính trá» (, kinh tá»j, và thá»m chí là cá» an ninh. Ä'á»f thá»f hiá»tá»n cam ká»t cá»sa ông vá»i viá»t Ä'á»·u chá»%nh lá»j cÆj bá»n má»i quan há»t vá»i Hàn Quá»c, Thá»s tÆ°á»ng Nhá»t Bá»n Yukio Hatoyama Ä'á» lá»± chá»n Seoul làm Ä'á»a Ä'á»f tá»i thÃfm Ä'á»su tiên á»Y nÆ°á»c ngoài há»i thá»ng trÆ°á»c.

Duy trì má»t quan há»t Á»t "ng minh má»nh má»½ Má»¹ - Nhá»t là quan trá»ng vá»i viá»t làm vá»ng chá»c thêm quan há»t giá»a Hàn Quá»c và Nhá»t Bá»n, bá»Ýi Má»¹ Á»ng vai trò là má»t má»u sá» an ninh chung cho cá» Seoul và Tokyo. Quan há»t Hàn - Nhá»t vá» truya»n thá»ng là má»t xích yá»u trong tam giác Má»¹ - Nhá»t - Hàn. Khi Tá»ng thá»ng Má»¹ Obama "tái cÆj cá»u" quan há»t chiá»n IÆ»á»c vá»i Thá»t tÆ»á»ng Hatoyama, ông cá»n IÆ»u tâm tá»i sá»c má»nh hiá»t lá»±c to lá»n tá» « quan há»t Á»t tác dân chá»t ba bên toàn điá»t và không thá»t thiá»u này.

Thá»t ba, Obama cá»n phá»i giá»i quyá»t tình hình tá»i bán Á»o Triá»u Tiên, vá»n Á» mang tính lá»ch sá»-. Nguy cÆj há»t nhân cá»t Triá»u Tiên còn tiá»p tá»c là vá»n Á» an ninh chung. Viá»t tá»o ra má»t thay Á»i trên bán Á»o này sá»½ Á»i há»i sá»± bá»n chá»t tá»i Á»a trong há»t tá»c Má»¹ - Hàn và niám tin má»nh má»½ Á»Æ»á»c xây dá»ng vá»i tá»t cá» các nÆ»á»c láng giá»ng, nhÆ»ng Á»c biá»t là vá»i Trung Quá»c. Ông Obama và ông Lee Myung-bak không chá»n nên bá»t Á»u các cuá»t Á»i thoá»i chung vá» má»t loá»t các ká»t quá»c có thá»t trên bán Á»o mà còn cá»n chia sá» nhá»ng quan Á»iá»m và chiá»n IÆ»á»c vá» má»t Triá»u Tiên Á»oàn tá» vá»i nhá»ng nÆ»á»c chá»t chá»t trong khu vá»±c.

Khi cá»± tá»ng thá»ng Má»¹ Dwight Eisenhower tá»i thÆ»m Triá»u Tiên nÆ»m 1952, ông Á» không bao giá» tÆ»á»Ýng tÆ»á»ng ra liên minh cá»t Má»¹ sá»½ thay Á»i bá» má»t cá»t cá»t Á» và Triá»u Tiên nhÆ» thá»i nào. Còn khi Tá»ng thá»ng Obama tá»i Á», má»t trong nhá»ng phong vá» biá»t hàng Á»u Á»o á»nh hÆ»á»Ýng cá»t Má»¹ trong hai hay ba thá»p ká»± tá»i chá»c chá»n sá»½ ná»±m á»Ý viá»t ông lá»±a chá»n hình thành liên minh nhÆ» thá»i nào á»Ý Á».

• Á»nh Ngán (Theo Tá»p chí phá» Wall)